

EBELİK ÖĞRENCİLERİNİN KÜLTÜRLERARASI DUYARLILIKLARI İLE MERHAMET DÜZEYİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Didem ŞİMŞEK KÜÇÜKKELEPÇE

Dr. Öğr. Üyesi Lokman Hekim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Ankara, Türkiye,
didemkucukkelepce@gmail.com <https://orcid.org/0000-0003-0001-2581>

ÖZLEM ÜLKÜ BULUT

Öğr. Grv. Lokman Hekim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Ankara, Türkiye
ozlem.bulut@lokmanhekim.edu.tr <https://orcid.org/0000-0003-0810-3381>

EBRU İNAN KIRMIZIGÜL

Öğr. Grv. Lokman Hekim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Ankara, Türkiye
ebru.inan@lokmanhekim.edu.tr <https://orcid.org/0000-0002-7492-8085>

ZEHRA GÖLBAŞI

Prof. Dr. Lokman Hekim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Ankara, Türkiye
zehra.golbasi@lokmanhekim.edu.tr <https://orcid.org/0000-0002-0410-7433>

ÖZ

Ebelik mesleğinin doğası gereği ebeler farklı kültürlerde bireylere bakım vermektedirler. Bu araştırma ebeler öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılıkları ile merhamet düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapıldı. Araştırma ilişki arayıcı-tanımlayıcı tipte olup, Türkiye'nin farklı şehir ve üniversitelerinde ebeler bölümünde okuyan 206 öğrenci ile gerçekleştirildi. Araştırmada veriler Tanıtıcı Özellikler Formu, Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği (KDÖ) ve Merhamet Ölçeği (MÖ) kullanılarak elde edildi. Ebeler öğrencilerinin KDÖ puan ortalaması 83,92±5,56 ve MÖ puan ortalaması 104,26±9,68 olduğu ve öğrencilerin kültürlerarası duyarlılıkları ile mahremiyet bilinci arasında yüksek düzeyde, pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu saptandı ($r=0.627$, $p<0.01$). Çalışma sonucunda merhametin kültürlerarası duyarlılığın anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir. Kültürlerarası duyarlılığın öneminin anlaşıldığı küreselleşen dünyada, merhamet düzeyi yüksek ebeler yetiştirmek için eğitim stratejileri geliştirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ebeler öğrencileri, kültürlerarası duyarlılık, merhamet

INVESTIGATION of THE RELATIONSHIP BETWEEN MIDWIFERY STUDENTS' INTERCULTURAL SENSITIVITY and COMPASSION LEVEL

Abstract

Due to the nature of the midwifery profession, midwives care for individuals in different cultures. This research was conducted to examine the relationship between midwifery students' intercultural sensitivity and their level of compassion. the research is relationship-seeking-descriptive type and was conducted with 206 students studying in midwifery departments in different cities and universities in Turkey. Data in the study were obtained by using the Descriptive Characteristics Form, the Intercultural Sensitivity Scale (ISS), and the Compassion Scale (CS).It was determined that the midwifery students' mean ISS score was 83.92±5.56 and CS score was 104.26±9.68, and there was a moderate, positive and significant relationship between students' intercultural sensitivity and privacy awareness ($r=0.627$, $p<0.01$)As a result of the study, it is seen that compassion is a significant predictor of intercultural sensitivity. In a globalizing world where the importance of intercultural sensitivity is understood, it is thought that it is important to develop training strategies to train midwives with high compassion levels.

Keywords: Midwifery students, intercultural sensitivity, compassion

1. GİRİŞ

Merhamet; Arapça kökenli bir kelime olup, “bir kimsenin veya bir başka canlının karşılaştığı kötü durumdan dolayı duyulan üzüntü, acıma ya da şefkat hissi” (1, 2) şeklinde tanımlanmaktadır. Sıklıkla sosyal duyarlılık, empati, acı ve sempati gibi farklı kavramlarla birlikte ele alınmaktadır. Bunun yanı sıra yakınlık, sevgi, aktif dinleme, ayrıntılarla ilgilenme ve duyarlılıkla yanıt vererek ilişki halinde olmayı hedefler (3, 4). Eğer bir ilişkide karşı tarafın acı çektiğine dair farkındalık ve ona duyulan şefkat var ise o zaman merhamet duygusunun varlığından bahsedebiliriz. Aynı zamanda karşı tarafın acısını dindirmeye yönelik bir eylemin varlığı, merhamet duyulduğunun göstergesi olarak nitelendirilmektedir (5). Bireylerin acısını dindirmeye yönelik en çok uygulamada bulunanlar sağlık profesyonelleridir. Sağlık profesyoneli olarak da hastalarla uzun vakit geçiren bakımını birebir sunan sağlık profesyoneli de ebelerdir (6). Ebeler ile ilgili birçok uluslararası kuruluş, merhametin ebeler bakımının merkezinde yer alan temel unsurlardan biri olduğunu belirtmektedir (7). Uluslararası Ebeler Konfederasyonu (ICM-International Confederation of Midwives) merhamet, onur ve insan haklarına dayalı ebeler bakımının önemini vurgulamıştır (8). Ebeler uygulamalarının önemli bir kısmı; üreme sağlığı, gebelik, doğum ve doğum sonu dönemde kadın ve yenidoğan sağlığı gibi aile ve toplum sağlığının korunması ve geliştirilmesi, tedavi rehabilitasyonu gibi hizmetlerinden oluşmaktadır. Sağlığın korunması, geliştirilmesi ve hastalıkların tedavi edilmesi gibi konulara yaklaşım ise kültüre özgü pek çok durumu kapsamaktadır (9, 10). İnsanların sağlık sorunlarını algılama şekilleri veya sorunlarla baş etmek için yardım arama davranışları ve sağlık personelinin beklentileri farklı olabilmektedir (11). Bu nedenle sağlık profesyonellerinin farklı kültürlerden bireylere tedavi hizmeti sunarken yanlış anlaşılmanın önüne geçebilmek ve etkili bir bakım uygulamak için kültürler arası iletişimin geliştirilmesi son derece önemlidir (12, 13). Kültürler arası duyarlılık ise “ kültürler arası iletişim becerisinin önemli bir boyutu olup bireyin farklı kültürlere sahip kişilerle etkileşim öncesi, sırası ve sonrasında olumlu duygularla ve farklılıklara saygı duyarak iletişime geçmesidir” (14). Sağlık profesyonellerinin bakım verdikleri kişilerin gereksinimlerini doğru tespit edip, etkili bakım sunabilmesi için kültürler arası farklılıklara duyarlı davranarak, bireyin gereksinimlerine saygılı davranması ve sağlık hizmetinin bireyin kültür yapısına uygun olması oldukça önemlidir (14, 15). Özellikle gebelik, doğum ve doğum sonu gibi her kültürde farklı ritüellerin eşlik ettiği durumlarda ebelerin kültürler arası duyarlılığa sahip olması ve merhametli olması bakımın kalitesini etkilemektedir (6). Ebeler eğitiminde bu kavramların ele alınması ve geleceğin sağlık profesyoneli adayları olan öğrencilerin farkındalıklarının belirlenmesi önemlidir. Bu nedenle araştırma, ebeler öğrencilerinin merhamet düzeyleri ile kültürler arası duyarlılık arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapıldı.

2. GEREÇ ve YÖNTEM

Araştırmanın Tipi, Yeri ve Zamanı

Bu araştırma tanımlayıcı ve ilişki arayıcı tipte olup, ebeler bölümünde eğitim alan öğrenciler ile 2020-2021 eğitim öğretim yılında gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın evren ve örnekleme

Araştırmanın evrenini, Türkiye’de ebeler bölümünde öğrenimime devam eden öğrenciler oluşturmuştur. Örnekleme ise kartopu örnekleme yöntemi ile belirlenen 206 öğrenci oluşturdu. Örnekleme belirlenmesinde ülkemizde ebeler bölümünde okuyan öğrencilerin temsilcilerinin yer aldığı WhatsApp grubunda olan 67 öğrenci ile iletişime geçilerek araştırmaya davet edilmişlerdir. Araştırmaya katılmayı kabul eden temsilcilerden her birinin kendisiyle birlikte 5 öğrenciye ulaşması beklenmiştir. Ancak araştırmaya katılmayı kabul eden 21 temsilci öğrenci, ve onlar aracılığıyla ulaşılan 206 öğrenci ile araştırma tamamlanmıştır.

Veri Toplama araçları

Araştırmada veriler, tanıtıcı özellikler formu ve Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği, ve Merhamet Ölçeği kullanıldı.

Tanıtıcı Özellikler Formu: From 13 sorudan oluşmakta olup tanıtıcı özellikler ile ilgili (yaş, sınıf, yaşadıkları şehir, eğitim gördükleri üniversitenin şehri ve türü vb) ve mahremiyet ile ilgili (mahremiyet, mahremiyetin önem derecesi ve mahremiyete ne kadar önem verildiğini belirlemek) sorulardan oluşmaktadır.

Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği (KDÖ): Chen ve Starosta (2000) tarafından geliştirilen ölçek 2011 yılında Bulduk, Tosun ve Ardıç tarafından Türkçe'ye uyarlanarak geçerlilik ve güvenilirliği yapılmıştır. Ölçeğin orijinalinde 24 madde varken Türkiye'ye uyarlandığı son halinde toplam 23 madde bulunmaktadır. Ölçek beşli likert tiptedir. "kültürel etkileşime katılım", "kültürel farklılıklara saygı duyma," "kültürel etkileşimde öz güven," "kültürel etkileşime özen gösterme" ve "kültürel etkileşimden zevk alma" olmak üzere 5 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 23, en yüksek puan 115'dir. Ölçekten alınan puanın artması kültürlerarası duyarlılık düzeyinin arttığını göstermektedir. Cronbach Alpha katsayısı 0.90 olarak hesaplanmıştır. Araştırmada ölçeğinin Cronbach Alpha değeri 0.737 olarak tespit edilmiştir.

Merhamet Ölçeği: Pommier (2010) tarafından geliştirilen, Akdeniz ve Deniz (2016) tarafından Türkçe geçerlik ve güvenilirliği yapılan "Merhamet Ölçeği" 24 maddeden oluşmakta olup, 5'li likert tipindedir. Ölçek "sevecenlik," "umursamazlık," "paylaşımların bilincinde olma," "bağlantısızlık," "bilinçli farkındalık" ve "ilişki kesme" olmak üzere altı alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin umursamazlık, bağlantısızlık ve ilişki kesme alt boyutları ters çevrilerek hesaplanmaktadır. Bu hesaplamadan sonra toplam puan belirlenir. Ölçekten alınan puan yükseldikçe merhamet düzeyi de artmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0.85 olarak bulunmuştur (16). Araştırmada ölçeğinin Cronbach Alpha değeri 0.883 olarak tespit edilmiştir.

Verilerin Toplanması

Veriler araştırmacıların çalışmakta olduğu üniversitenin temsilcileri tarafından diğer üniversitelerin ebelik bölümü temsilci öğrencilerinin yer aldığı WhatsApp grubundan öğrencilere araştırma ile ilgili açıklama yapılarak temsilci öğrenciler araştırmaya davet edildi. Araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilere araştırmacılar tarafından online ortama aktarılan veri toplama araçları Google forms aracılığı ile oluşturulan link Whatsapp ile öğrencilere yollanarak toplandı. Verilerin değerlendirmesinde de araştırma sonucunda elde edilen veriler bilgisayar ortamında, Statistical Package for the Social Sciences SPSS Statistics 25.0 (SPSS Inc., Chicago, IL, USA) programı ile analiz edilmiştir. Çalışma verileri değerlendirilirken, ortalama, standart sapma, sayı, yüzdelik hesaplamaları, normal dağılıma uymayan ve varyans homojenliği sağlanamayan verilerde de Mann Whitney ve Kruskal Wallis testi ile farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını saptamak için non parametrik testlerden benforroni düzeltmeli Mann Whitney U testi yapılmıştır. Ölçekler arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson korelasyon ve Regresyon analizi yapılmıştır. Önemlilik düzeyi olarak $p < 0.05$ alınmıştır.

Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırmanın uygulanabilmesi için araştırmaya başlamadan önce ilgili üniversitenin Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan etik onay (Karar No:2020/081) alınmıştır. Araştırma yapılmadan önce katılımın gönüllülük esasına dayalı olduğu belirtilmiş ve gönüllü olduğunu ifade eden öğrencilerden sözlü onam alınmıştır.

3. BULGULAR

Ebelik bölümünde öğrenim gören öğrencilerin kültürlerarası duyarlılığı ve merhamet düzeyleri arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmada elde edilen bulgular tablolarla verilmiştir.

Tablo 1. Tanıtıcı özellikler ile Merhamet Ölçeği ve Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği arasındaki ilişki

Tanıtıcı Özellikler	n (%)	Merhamet Ölçeği		Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği	
		$\bar{X} \pm SS$ (104.26±9.68)	Test değeri z / χ^2 ; p	$\bar{X} \pm SS$ (83.92 ±5.64)	Test değeri z / χ^2 ; p
		$\bar{X} \pm SS/S.Ort$		$\bar{X} \pm SS/S. Ort.$	
Yaş Grubu					
17-20 yaş	137 (66.5)	104.71±9.45/ 105.70	$\chi^2=2.762$ df=2 p=0.251	83.54±5.81/ 99.54	$\chi^2=10.051$ df=2 p=0.007
21-23 yaş	59 (28.6)	102.55±10.64/ 94.75		83.90±4.66/ 101.17	
24 ve üzeri	10 (4.9)	107.90±5.44/ 125.00		89.30±4.39/ 160.80	
Üniversite Türü					
Devlet Üniversitesi	85 (41.3)	104.01±8.94/ 100.84	z=-0.538 p=0.590	83.12±5.09/ 92.15	z=-2.207 p=0.027
Vakıf Üniversitesi	121 (58.7)	104.42±10.25/ 105.37		84.49±5.82/ 110.68	
Sınıf					
1	68 (33.0)	104.49±10.42/ 106.45	$\chi^2=0.971$ df=3 p=0.808	83.66±6.20/ 102.14	$\chi^2=0.493$ df=3 p=0.920
2	70 (34.0)	104.96±8.39/ 105.38		84.11±5.43/ 103.77	
3	35 (17.0)	104.63±8.50/ 102.31		83.63±5.08/ 98.29	
4	33 (16.0)	101.85±11.88/ 94.70		84.36±5.12/ 108.11	
Anne Eğitim Durumu					
Okuryazar değil	23 (11.2)	106.78±6.86/ 116.91	$\chi^2=4.520$ df=3 p=0.210	84.83±6.08/ 111.50	$\chi^2=11.812$ df=3 p=0.008
İlköğretim	120 (58.3)	103.17±10.13/ 97.67		83.00±5.7/ 93.28	
Lise	50 (24.3)	104.68±9.44/ 104.99		84.76±4.64/ 111.53	
Lisans ve Lisansüstü	13 (6.3)	108.42±10.00/ 127.85		87.92±3.17/ 148.42	
Baba Eğitim Durumu					
İlköğretim	95 (46.1)	103.56±9.36/ 97.59	$\chi^2=1.819$ df=2 p=0.403	82.86±5.73/ 90.30	$\chi^2=8.469$ df=2 p=0.014
Lise	78 (37.9)	104.85±10.41/ 109.63		84.53±5.57/ 111.92	
Lisans ve Lisansüstü	33 (16.0)	104.84±9.10/ 106.02		85.59±4.44/ 118.97	
Aile Tipi					
Çekirdek aile	167 (81.1)	104.40±9.33/ 103.51	z=-0.006 p=0.995	84.20±5.31/ 104.44	z=-0.717 P=0.473
Geniş aile	39 (18.9)	103.59±11.29/ 103.45		82.74±6.46/ 96.88	
Gelir Durumu					
Gelir giderden az	34 (16.5)	102.47±10.40/ 91.53	$\chi^2=6.854$ df=2 p=0.032	83.15±5.25/ 95.47	$\chi^2=15.339$ df=2 p=0.000
Gelir gidere denk	146 (70.9)	104.10±9.12/ 101.49		83.41±5.52/ 97.15	
Gelir giderden fazla	26 (12.6)	107.42±11.48/ 130.42		87.77±4.76/ 145.46	
Yaşadığı Yer					
İl merkezi	119 (57.8)	104.10±9.70/	$\chi^2=1.670$	84.46±5.40/	$\chi^2=7.544$

		102.71	df=2	107.83	df=2
İlçe	62 (30.1)	105.05±10.30/ 109.74	p=0.434	84.00±5.72/ 106.06	p=0.023
Köy-kasaba	25 (12.1)	102.96±8.31/ 91.78		81.20±5.31/ 72.60	
Yetiştirdiği Coğrafi Bölge					
Kıyı ve iç kesimler	171 (83.0)	104.05±10.04/ 102.84	z=-0.352	83.73±5.69/ 101.22	z=-0.948
Doğu ve Güneydoğu Anadolu	35 (17.0)	105.20±7.97/ 106.73	p=0.725	84.86±4.83/ 111.64	p=0.343
Farklı Kültürden Arkadaşı Olma Durumu					
Evet	108 (52.4)	103.74±10.64/ 112.63	z=-2.311	85.05±5.19/ 114.38	z=-2.904
Hayır	98 (47.6)	104.91±8.34/ 93.43	p=0.021	82.67±5.71/ 90.33	p=0.004

* χ^2 =Kruskal Wallis Testi, z=Mann-Whitney U Testi kullanılmıştır.

Tablo 1’de öğrencilerin tanıtıcı özellikleri ile merhamet ölçeği ve kültürlerarası duyarlılık ölçeği puan ortalamalarının karşılaştırılması yer almaktadır. Öğrencilerin yaş ortalaması 20.40±2.33, olup yarısından fazlası 17-20 yaş grubunda yer almaktadır. Öğrencilerin yaşları ile ölçek puan ortalamaları karşılaştırıldığında kültürlerarası duyarlılık ölçeği ile istatistiksel açıdan anlamlı farklılık saptanmıştır. Nonparametrik testlerde farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için yapılan ikili karşılaştırmalarda Kruskal Wallis sonrası tercih edilen benforroni düzeltmeli Mann Whitney-U testi sonucunda farkın 24 yaş ve üzeri öğrenci grubundan kaynaklandığı saptandı (U=10.051, p=0.007). Öğrencilerin merhamet ölçeği toplam puan ortalaması 104.26±9.68 olup, öğrencilerin yaş, üniversite türü, devam ettiği sınıf, anne ve babanın eğitim durumu, aile tipi yaşadığı yer arasında farklılık saptanmazken (p>0,05), gelir durumu ve farklı kültürden arkadaşına sahip olma durumu ile istatistiksel açıdan anlamlı farklılık saptanmıştır (p<0.05).

Öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık ölçeği toplam puan ortalaması 83.92 ±5.64 olup, tanıtıcı özelliklere göre üniversite türü, anne ve babanın eğitim durumu, gelir durumu, yaşadığı yer ve farklı kültürden arkadaşına sahip olma durumu ile ilgili özelliklerin kültürlerarası duyarlılık ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir (p<0.05). Nonparametrik testlerde farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için yapılan ikili karşılaştırmalarda Kruskal Wallis sonrası tercih edilen benforroni düzeltmeli Mann Whitney-U testi sonucunda; anne eğitim durumunda gruplar arası farkın ilköğretim mezunu grubundan (U=11.812, p=0.008), baba eğitim durumunda gruplar arası farkın ilköğretim mezunu grubundan (U=8.469, p=0.014), gelir durumunda gruplar arası farkın gelir giderden fazla olan gruptan (U=15.339, p=0.000), ve yaşadığı yer gruplar arası farkın köy kasabada yaşayan gruptan kaynaklandığı bulunmuştur (U=7.544, p=0.023) (Tablo 1).

Tablo 2. Merhamet düzeyinin kültürlerarası duyarlılığa etkisinin regresyon analizi ve korelasyon ilişkisi ile açıklanması

Ölçekler	Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği Toplam Puanı						
	Regresyon				Korelasyon		
	R ²	Adj. R ²	β	t	p	r	p
Sabit			45.501	14.171	p < 0.001		
Merhamet Ölçeği	0.393	0.393	0.359	11.453	p < 0.001	r = 0.627**	p < 0.001
Sabit	0.437	0.420	45.739	14.110	p < 0.001	r = 0.516**	p < 0.001

Sevecenlik	0.270	1.1167	p =0.245	
Umursamazlık	-0.178	-0.927	p =0.355	r = 0.397** p < 0.001
Paylaşımların bilincinde olma	0.177	1.271	p =0.205	r = 0.336** p < 0.001
Bağlantısızlık	0.479	2.576	p =0.011	r = 0.459** p < 0.001
Bilinçli Farkındalık	0.964	4.490	p <0.001	r = 0.591** p < 0.001
İlişki Kesme	0.517	2.474	p =0.014	r = 0.478** p < 0.001

*Correlation is significant at the 0.001 level (2-tailed)

Ölçekler arasındaki ilişkiye bakıldığında, kültürlerarası duyarlılık merhamet düzeyi arasında pozitif yönde yüksek düzeyde ilişki olduğu görüldü ($r = 0.627$, $p < 0.001$). Anlamli olan ilişki sonucu yapılan basit doğrusal regresyon analizinde kültürlerarası duyarlılığın merhamet düzeyinin anlamli bir yordayıcısı olduğu ($R^2=0.393$, $F=131.160$, $p<0.001$.) ve kültürlerarası duyarlılığa ilişkin varyansın %39'unun merhamet ile açıklandığı görülmektedir. Merhamet ölçeği alt boyutları ile kültürlerarası duyarlılık ölçeği arasında yapılan çoklu doğrusal regresyon analizinde kültürlerarası duyarlılığa ilişkin varyansın %42'sinin açıklandığı modelde (Adj $R^2= 0.420$, $F= 25.666$, $p<0.001$) sabit değer anlamli olduğu ($p<0.01$) ve bağlantısızlık, bilinçli farkındalık ile ilişki kesmenin kültürlerarası duyarlılık ölçeğini pozitif yönde etkilediği görülmüştür. Sevecenlik, umursamazlık ve paylaşımların bilincinde olma alt boyutlarının anlamli olmadığı görülmektedir (Tablo 2).

4. TARTIŞMA

Kültürlerarası duyarlılık; değişik kültürden insanlarla karşılaşmaktan hoşlanma ve onlarla olumlu ilişkiler geliştirmek için gereken öz isteklilik durumudur. Merhamet ise bireye saygı duymak ve değer vermekle ilişkilidir. Ana çocuk sağlığının korunması ve geliştirilmesinde önemli olan holistik ebek bakımının merkezinde de bu iki yaklaşım yer almaktadır (8). Araştırmamızda ebek öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılıklarının ortalamasının üzerinde olduğu bulunmuştur. Literatürdeki çalışmalara bakıldığında kültürlerarası duyarlılık puanının 76,67 ile 95,50 arasında değiştiği görülmektedir (10, 17-21). Ülkemizde kültürlerarası duyarlılığın yüksek olması, iller arası hareketliliğin fazla olması ve öğrenim için her geçen gün artan sayıda gelen yabancı uyruklu öğrenciler olabilir. Kültürlerarası duyarlılığın ebek alanında öğrenim gören öğrenciler arasında yüksek olması, çalışma yaşamlarında farklı kültürden bireyleri anlamalarına ve etkili bakım sunmalarına yardımcı olacaktır. Geleceğin sağlık profesyoneli olarak ebek öğrencilerinin bu durumu, olumlu bir sonuç olarak değerlendirilebilir.

Kültürlerarası duyarlılığın birçok faktörden etkilendiği bilinmektedir. Çalışmamızda öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık düzeylerinin eğitim yılına göre benzer olduğu görülmüştür. Literatürde eğitim yılı ile kültürlerarası duyarlılık ilişkisine yönelik farklı sonuçlar yer almaktadır. Karasu ve arkadaşlarının çalışmasında öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeyi arttıkça kültürel duyarlılıklarının da o ölçüde arttığı saptanmıştır (22). Altinkaya ve Amanak'ın ebek öğrencileriyle yaptıkları çalışmasında; kültürlerarası duyarlılığın sınıf seviyesine paralel olarak arttığı ancak bu artışın istatistiksel anlamlılık taşımadığı bulunmuştur (17). Bu durum Beser ve arkadaşlarının hemşirelik öğrencileriyle yaptığı çalışmayla benzerdir (23). Demirel ve arkadaşlarının çalışmasında ise; birinci sınıf ebek öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılığının dördüncü sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu bulunmuştur (18). Bizim çalışmamızda öğrencilerin çoğunun multikültürel bir yapıya sahip olan il merkezinde yaşaması ve klinik uygulamalarında farklı kültürden bireylere bakım

sağlıyor olmaları kültürel duyarlılıklarını artırmış ve eğitim yılına göre benzer sonuçların alınmasına katkı sağlamış olabilir.

Çalışmamızda anne ve babanın eğitim durumunun artması, öğrencilerin kültürlerarası duyarlılığını artıran bir durum olarak bulunmuştur. Çalışmalarda bununla ilgili değerlendirmelere rastlanmasa da ebeveynlerin eğitim durumunun artmasının kültürel farkındalıkları artırdığı ve bu sayede öğrencilerin kültürel duyarlılıklarını artırmış olabileceğini düşündürmüştür. Sökmen ve Taşpınar'ın doğumhanede çalışan 13 ebe ile yaptıkları nitel çalışmada ise; ebeler merhamete dayalı bakım verirken maddi açıdan yapılan iyileştirmelerin merhamet yorgunluğunu azaltacakları önerisini getirmişlerdir (24). Bu çalışma referans alındığında bizim çalışmamızda gelir durumu yüksek olan öğrencilerin daha yüksek merhamet düzeyine sahip olması, elde edilen gelir ile merhamete dayalı bakım vermenin önemli olduğunu göstermektedir.

Kültürlerarası duyarlılığı etkileyen faktörlerden bir diğeri de yaştır. Çalışmamızda yaş arttıkça kültürlerarası duyarlılığın da arttığı görülmektedir. Literatürde Gümüşsoy ve arkadaşlarının göçmen hastalara bakım veren ebe ve hemşirelerle yaptıkları çalışmasında, katılımcıların yaşları arttıkça kültürlerarası duyarlılıklarının da arttığını bulmuşlardır (20). Benzer şekilde Özdemir ve arkadaşlarının çalışmasında da ebelerin yaşları ve çalışma süreleri arttıkça kültürlerarası duyarlılığın arttığı bulunmuştur (10). Bu durum, öğrencilerin yaşla orantılı şekilde klinik uygulamalarının zamanla farklı kültürlerden hastalara bakım verme deneyimlerinin artmasına yol açarak kültürel duyarlılıklarını olumlu yönde etkilediğini düşündürmektedir.

Kültürlerarası duyarlılık, öğrencilerin şehirde ya da kırsalda yaşama durumlarına göre farklılık göstermektedir. Asurakkody'nin çalışmasında hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası yaklaşımlarının yaşadıkları coğrafi bölgeye göre farklılık gösterdiği ve şehir merkezinde olanların kültürlerarası duyarlılıklarının daha yüksek olduğu saptanmıştır (25). Beser ve arkadaşlarının çalışmasında da kırsal kesimde yaşayanların metropolde yaşayanlara göre daha düşük kültürlerarası duyarlılığa sahip olduğu bulunmuştur (23). Çalışmamızda il merkezinde ve ilçelerde yaşayanların kültürlerarası duyarlılığının yüksek olması; birçok kültürden insanla iç içe ve etkileşim halinde olmaktan kaynaklanıyor olabilir. Aynı zamanda sonuçların yaşanılan coğrafi bölgeye göre değişiklik göstermemesi, benzer etnik kökene sahip olmakla ilişkili olarak kültürlerarası duyarlılığı etkilemediğini düşündürmektedir. Farklı araştırmalarda kültürlerarası duyarlılık ile yaşanılan yer arasında fark olmadığı bildirilmiştir (26).

Bu çalışmada farklı kültürden arkadaşı olan öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık ve merhamet düzeyleri ortalamasının üzerinde bulunmuştur. Çalışmalar farklı kültürlerle bir arada yaşayan bireylerin kültürlerarası duyarlılık düzeylerinin de farklılık gösterdiğini belirtmektedir (19, 21-23, 26). Choi ve Kim'in hemşirelik öğrencileriyle yaptıkları çalışmasında farklı kültürel özelliklere sahip insanlarla iletişim kuran öğrencilerin daha yüksek kültürel duyarlılık gösterdiğini bulmuşlardır (27). Buna benzer şekilde Özdemir ve arkadaşlarının 287 çalışan ebe ile yürüttükleri çalışmada; farklı kültüre sahip bireylere bakım veren ebelerin kültürlerarası duyarlılıklarının anlamlı derecede daha yüksek olduğu bulunmuştur (10). Farklı kültürlerle etkileşimler, dil becerileri ve değişim programları arttıkça, öğrencilerin kültürel yetkinliğinin de arttığı bilinmektedir (28). Çalışmamızda vakıf üniversitesinde okuyan öğrencilerin çoğunlukta olması; öğrenci değişimi gibi programlar aracılığıyla yabancı uyruklu öğrencilerin sayıca fazla olmasına ve bu etkileşimin kültürlerarası duyarlılığa ve merhamete dayalı yaklaşıma olumlu katkı sağladığını düşündürmektedir. Ayrıca ebelerin öğrencilerinin eğitimleri boyunca çeşitli programlar aracılığıyla farklı kültürleri öğrenmelerine ve anlamalarına olanak sağlamanın önemini ortaya koymaktadır.

Ebelik mesleğinin temelinde, karşıdaki bireyi anlayarak, samimi ve şefkat dolu yaklaşımla bakım sunmak yer alır. Bu bakımı sunarken ebenin bireyi iyi değerlendirerek kültürel farklılıkları göz önünde bulundurması gerekir. Kültürlerarası duyarlılık, kültürlerarası iletişimin bir parçasıdır ve merhamet de bu parçanın en önemli bileşenidir. Merhametin bireyselleştirilmiş bakımda önemli

olduğu bilinmektedir (29). Doğan Yükseköl ve arkadaşlarının çalışmasında ebelik bölümünde okuyan öğrencilerin yüksek merhamet düzeyine (101.64 ± 12.41) sahip olduklarını bulmuşlardır (7). Arlı ve Bakanın 2018’de çalışan hemşirelerle yaptıkları bu çalışmasında; kültürlerarası duyarlılıkla merhamet düzeyi arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur (30). Demirel ve arkadaşlarının çalışmasında, birinci sınıf ebelik öğrencilerinin dördüncü sınıf ebelik öğrencilerine göre daha yüksek merhamet düzeyine sahip oldukları görülmektedir. Aynı çalışmada ebelik öğrencilerinin merhamet düzeyleri ile kültürlerarası duyarlılıkları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir (18). Bu sonuçlar çalışmamızla benzer şekilde bireyin merhametinin kültürlerarası duyarlılıkla artacağını ya da azalacağını göstermektedir.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Çalışma sonucunda merhametin kültürlerarası duyarlılığın anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir. Merhamet, holistik ebelik bakımı felsefesinde zaten yer almaktadır. Kültürlerarası duyarlılığın öneminin anlaşıldığı küreselleşen dünyada, merhamet düzeyi yüksek ebeler yetiştirmek için eğitim stratejileri geliştirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu doğrultuda özellikle lisans eğitiminde öğrencilerin kültürlerarası ebelik bakımına yönelik ders almaları sağlanabilir, yabancı dil seviyelerinin gelişimi için yabancı uyruklu öğrencilerle etkinlik, topluluk, seminer ve sosyal programlar gerçekleştirilebilir. Merhamet ve kültürlerarası duyarlılık ilişkisini inceleyen az sayıda çalışma olduğundan bundan sonraki araştırmalar farklı gruplarda ve daha büyük örneklem üzerinde ilişki arayıcı araştırmalar şeklinde yapılması önerilebilir.

REFERENCE

1. Büyük Türkçe Sözlük. İstanbul: İz Yayıncılık.; 1996. Büyük Türkçe Sözlük.
2. TDK. Türk dil kurumu güncel sözlük. Ankara: Türk Dil Kurumu. 2002.
3. Perez-Bret E, Altisent R, Rocafort J. (2016). Definition of compassion in healthcare: a systematic literature review. *International journal of palliative nursing*. 22(12):599-606.
4. Babahanoğlu R, Obuz AT, Gencer N. (2021). Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Merhamet Düzeyleri. *Toplum ve Sosyal Hizmet*. 32(3):847-66.
5. Polat FN, Erdem R. (2017). Merhamet Yorgunluğu Düzeyinin Çalışma Yaşam Kalitesi ile İlişkisi: Sağlık Profesyonelleri Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. (26):291-312.
6. Ménage D, Bailey E, Lees S, Coad J. (2017). A concept analysis of compassionate midwifery. *Journal of advanced nursing*. 73(3):558-73.
7. Yükseköl ÖD, Orhan İl, Yıldız E, Yılmaz AN. (2020). Ebelik Bölümü Öğrencilerinin Merhamet Düzeylerinin Belirlenmesi. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi*. 8(3):566-77.
8. ICM ICoM. Philosophy and model of midwifery care. 2014.
9. Anderson NL, Boyle JS, Davidhizar RE, Newman Giger J, McFarland MR, Papadopoulos I, et al. (2010). Chapter 7: Cultural health assessment. *Journal of Transcultural Nursing*. 21(4_suppl):307S-36S.
10. Özdemir S, Çömezoğlu E, Sayiner F. (2021). Ebelerin Kültürlerarası Duyarlılıklarının Vicdan Algılarına Etkisi. *Ebelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 4(1):1-11.
11. Bakan AB, Yıldız M. (2021). An Investigation of the Relationship Between Intercultural Sensitivity and Religious Orientation Among Nurses. *Journal of Religion & Health*. 60(1).
12. Mobula LM, Okoye MT, Boulware LE, Carson KA, Marsteller JA, Cooper LA. (2015). Cultural competence and perceptions of community health workers’ effectiveness for reducing health care disparities. *Journal of primary care & community health*. 6(1):10-5.
13. Yılmaz M, Yeni C, Avcı E, Uluk N. (2019). Aile sağlığı merkezlerinde çalışan hemşire/ebelerin kültürel duyarlılık ve kültürel beceri düzeylerinin incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*. 12(3):170-8.
14. Baksi A, Sürücü HA, Duman M. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin kültürler arası duyarlılıkları ve ilişkili faktörlerin değerlendirilmesi. *Jaren*. 5(1):31-9.
15. Meydanlıoğlu A, Arıkan F, Gozum S. (2015). Cultural sensitivity levels of university students receiving education in health disciplines. *Advances in Health Sciences Education*. 20(5):1195-204.
16. Akdeniz S, Deniz M. (2016). Merhamet Ölçeği’nin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması.
17. Altınkaya O, Amanak K. (2020). Ebelik Öğrencilerinin Kültürel Duyarlılık İle Kültürel Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi*. 10(3):378-83.

18. Demirel G, Nurdan K, Doğaner A. (2020). Ebelik öğrencilerinin kültürlerarası yaklaşımlarının merhamet ve empati düzeylerine etkisi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*. 15(21):282-300.
19. Bilgiç Ş, Şahin İ. (2019). Hemşirelik Öğrencilerinin Kültürlerarası Duyarlılık ve Etnik Merkezilik Düzeyleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 10(3):230-6.
20. Gümüşsoy S, Dal NA, Beydağ KD, Toker E. (2020). Intercultural awareness, communication, and empathy skills in nurses and midwives working in provinces with mass migration. *Perspectives in Psychiatric Care*..
21. Bulduk S, Esra U, Dincer Y. (2017). Kültürlerarası duyarlılık ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi: Bir sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu örneği. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*. 7(2):73-7.
22. Karasu F, Polat F, Okuyan CB. (2021). The determination of intercultural sensitivity and ethnocentrism levels among nurses and nursing students: A border of city, Turkey. *Perspectives in psychiatric care*.
23. Beser A, Kerman KT, Ersin F, Arkan G. (2021). The effects of ethnocentrism and some features on intercultural sensitivity in nursing students: A comparative descriptive study. *Nurse Education in Practice*. 56:103180.
24. Sökmen Y, Taşpınar A. (2021). Doğumhanede Çalışan Ebelerde Merhamet Yorgunluğu Algısı: Nitel Bir Çalışma. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi*.
25. Asurakkody TA. (2019). Predictors for transcultural self-efficacy of nursing students: Application of ecological model.
26. Aslan GK, Kartal A, Turan T, Yiğitoğlu GT, Kayan S. (2019). Intercultural sensitivity of university students studying at health-related departments and some associated factors. *Florence Nightingale Journal of Nursing*. 27(2):188-200.
27. Choi J-S, Kim J-S. (2018). Effects of cultural education and cultural experiences on the cultural competence among undergraduate nursing students. *Nurse education in practice*. 29:159-62.
28. Repo H, Vahlberg T, Salminen L, Papadopoulos I, Leino-Kilpi H. (2017.) The cultural competence of graduating nursing students. *Journal of transcultural nursing*. 28(1):98-107.
29. Çetin SP, Çevik K. (2021). Hemşirelik Öğrencilerinin Bireyselleştirilmiş Bakım Algıları İle Merhamet Düzeyi Arasındaki İlişki. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*. 10(1):57-70.
30. Arli SK, Bakan AB. (2018).An investigation of the relationship between intercultural sensitivity and compassion in nurses. *International Journal of Intercultural Relations*. 63:38-42.